

Boris Bui
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

DRAGO ROKSANDIĆ I FF PRESS: SURADNJA AUTORA/UREDNIKA I NAKLADNIKA

Prof. dr. sc. Drago Roksandić zauzima posebno mjesto u šesnaestogodišnjoj povijesti institucionaliziranog nakladništva na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, uobličeno u samostalnoj nakladničkoj službi, FF pressu.

Kao voditelju službe, uredniku, grafičkom i tehničkom uredniku niza naslova objelodanjenih pod znakom FF pressa, jedna od najvažnijih točaka djelovanja bila je uvijek pravodobna i potpuna suradnja s autorima, urednicima i priređivačima rukopisa koje smo zapimali i – razvojem Službe – počeli uvrštavati u Izdavački plan FF pressa. Profesor Roksandić je, otpočevši shvativši važnost te suradnje i uvidjevši da je i sa strane FF pressa ta namjera jednako intenzivno shvaćena i življena, uložio iznimno veliku energiju i entuzijazam kako bi u međusobnoj suradnji stvorio reprezentativan korpus znanstvenih, stručnih i stručnopolularnih izdanja, odnosno pokrenuo – osim pojedinačnih izdanja – iznimno ozbiljne nizove izdanja: „Biblioteka Desničinih susreta“, „Dijalog s povodom“ i „Colloquia“, kojima je zajednički nazivnik Centar za komparativnohistorijske i interkulturene studije pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu, kao mjesto okupljanja međunarodnog povjesničarskog i kulturološkog znanstveničkog miljea.

No, vratio bih se na početke! Prva naša suradnja bila je istodobno ugodna i entuzijastična, ali i teška, složena jer je bila riječ o sunakladništvu i suuredništvu u kojem je nerijetko bilo teško uspostaviti punu komunikaciju sa suurednicom. Zbornik radova *Zavičajna povijest u interkulturnom kontekstu* (u suizdanju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Zavoda za školstvo Republike Hrvatske, Društva za hrvatsku povjesnicu Rijeka, Povijesnog društva Rijeka i Povijesnog društva otoka Krka) prošao je mukotrpan put tijekom nastanka i vjerujem da nitko u potpunosti nije bio zadovoljan rezultatom. No, počesto je tako s višestrukim sunakladništvom!

Preživjevši ta iskustva, svaka daljnja suradnja s prof. Roksandićem činila se laganom, pogotovo stoga što je prepoznavanje uredničkih, autorskih i tehničkih zahtjeva bilo sve lakše i automatiziranije – počeli smo se razumijevati bez imalo teškoća i knjige su nastajale naizgled zavidno jednostavno i brzo. Kada radite na znanstvenom ili stručnom rukopisu, naravno da su izrazi „lako“, „brzo“ ili „jednostavno“ vrlo, vrlo relativni, ali brojnost izdanja FF pressa pod uredničkim i autorskim pečatom prof. Roksandića i tu relativnost relativizira! Naravno, mislim da taj – inače prilično mukotrpan – rad stvarno postaje manje težak i naporan.

1. Nizovi projekta „Triplex Confinium“

Prije jedanaest godina – početkom 2008. godine – profesor Drago Roksandić odlučio je pokrenuti biblioteku „Desničini susreti“, tada još u sklopu projekta „Triplex Confinium:

hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu“, koja bi obuhvaćala knjige nastale kako unutar samoga projekta tako i rukopise koji se svojom tematikom nastavljaju, dopunjuju, pa i preklapaju s ciljevima istraživanja projekta. Naravno, polazišna točka bili su i do danas ostali zbornici radova „Desničinih susreta“, koje je u nekoliko navrata pokretao upravo profesor Roksandić. Nisu uvijek bila prava vremena za takvu interkulturalnu povijesno-književnu manifestaciju, no prof. Roksandić je neumorno i uporno radio na oživljavanju i razvijanju ovog osjetljivog, ali nužnog i društveno izrazito važnog, nerijetko provokativnog međunarodnog skupa, koji je na „slučaju“ Vladana Desnice – književnika kojega se odriču i hrvatska i srpska književnost, ali ga, kad to zatreba, bez zadržke obje prigrljuju – izgradio međunarodno priznat znanstveni i kulturni događaj, koji svake godine generira zbornik radova s prethodnih susreta.

Početak rada na biblioteci uključivao je zapravo niz međusobnih nepoznanica, koje ni mi u FF pressu ni profesor Roksandić nismo znali u potpunosti artikulirati, objasniti, pa ni prezentirati prijedloge rješenja. Na nizu sastanaka, na kojima su sudjelovali i suradnici profesora Roksandića, kolegice i kolege s Odsjeka za povijest, Odsjeka za povijest umjetnosti i Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju te kolega Marko Maraković iz FF pressa, uspjeli smo uobličiti osnovni izgled biblioteke, njezine glavne točke oblikovanja, odnosno „kostur“ prijeloma i načelan program rada na rukopisima za razdoblje prvih nekoliko godina.

U međuvremenu je profesor Roksandić institucionalizirao Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije, tada u sklopu Zavoda za hrvatsku povijest, pa je sveukupna nakladnička djelatnost prebačena pod okrilje Centra. Pilot-knjiga bila je studija tada mladog povjesničara i povjesničara umjetnosti Ivana Basića pod nazivom *Od domus episcopi do kule Jankovića. Prostorni razvoj Kule Stojana Jankovića u Islamu Grčkom*. Radom na toj knjizi uspostavljeni su određeni grafički standardi koji su primijenjeni i u sljedećem naslovu *Zapisi iz gornjih Ravnih kotara. Etnološki, povijesni i muzeološki prilozi o Islamu Latinskom, Islamu Grčkom, Kašiću i Podgradini*, urednicâ prof. dr. sc. Milane Černelić i dr. sc. Marijete Rajković Iveta. Obje su knjige ugledale svjetlo dana 2010. godine: iste su godine objavljena i prva dva sveska zbornika „Desničinih susreta“ za razdoblje 2005. – 2008. godine i za 2009. godinu. Na tim su zbornicima – prvenstveno zbog sasvim drukčije strukture rukopisa – primijenjeni novi oblikovni standardi, koji su prihvaćeni kao trajno grafičko rješenje biblioteke i zadržani su u svim daljnjim publikacijama niza do danas.

Važno je istaknuti da je knjiga „živa tvar“ i da se svakim novim sveskom oblikovanje unapređuje i doraduje, no to je sad na razini cizeliranja, a ne više zadiranja u srž dizajna. Tako je rad na zbornicima radova s „Desničinih susreta“ polako postao rutiniran, no ništa manje uzbudljiv ili – ne daj Bože – mehaniziran posao smanjene pozornosti pri prijelomu i tiskanju! Svaka je knjiga, kolikogod bila dio uhodanog sustava, uvijek iznova novo djelo i traži punu pozornost, kako urednika i autora tako i grafičkog tima i tiskara koje knjigu postvaruju. Na ovome mjestu ne mogu ne spomenuti suradnju s izdavačkom kućom Plejada i timom koji predvodi gosp. Ilija Ranić, urednik, te kolegice Anku Ranić i Anu Pojatina, koje – svaka u svome dijelu – pružaju važnu potporu nastanku svake nove knjige u nizu. Tako su u sunakladništvu s Plejadom kao izdavačem objelodanjena tri sveska: prvi u nizu zbornika s „Desničinih susreta“ za razdoblje 2005. – 2008. te zbornici sa susreta 2010. i 2013. godine. Plejada je suizdavač i posebnog sveska *Kula Jankovića. Spomenik kulture – pokretač održivog razvoja Ravnih kotara*, zbornika radova koji su uredili Drago Roksandić,

Marijeta Rajković Iveta i Tihana Rubić. Ova je publikacija realizirana kao zaseban projektni zadatak u projektu „Kula Jankovića: spomenik kulture, pokretač održivog razvoja Ravnih kotara“, a tematizira pitanja baštine, revitalizacije i održivog razvoja na primjeru Kule Jankovića, s osvrtom na temu regionalne baštine u europskoj perspektivi.

Usko povezane sa zbornicima, odnosno „Desničini susretima“ – a zapravo su dio biblioteke – jesu i programske knjižice „Desničini susreti“. Svake se godine krajem kolovoza FF press „mobilizira“ jer u vrlo kratkome roku treba proizvesti novu programsku knjižicu za predstojeće susrete, čije je održavanje tempirano u vrijeme rođendana Vladana Desnice (17. rujna). Kako su rasli „Desničini susreti“, tako je i programska knjižica dobivala na opsegu pa je od početnih 44, odnosno 40 stranica, u prošlogodišnjem izdanju dosegla 88 stranica – takva se publikacija teško više može nazvati „knjižicom“.

Usporedno s nastankom biblioteke „Desničini susreti“ pokrenut je i niz „Dijalog s povodom“ – serija u početku manjih, a kasnije sve većih rukopisa koji su problematizirali određene teme iz historiografije, kulturne i komparativne povijesti te povijesti u najširem smislu: prve su knjižice sadržavale tekstove u obliku intervjua s pojedinim znamenitim europskim i američkim povjesničarima i intelektualcima – Simom M. Ćirkovićem, Natalie Zemon Davis, Williamom M. Johnstonom – a ponekad i u formi „mini zbornika“ posvećenih domaćim i stranim povjesničarima, čije je djelovanje ostavilo neizbrisiv trag u znanosti (Nenad Vekarić) ili pojedinim temama/znanstvenim skupovima, poput *Dijaloga s povodom 5*, koji donose zbirku eseja i uredničkih tekstova u povodu objavljivanja zbornika radova s „Desničinih susreta“ 2011. godine *Intelektualci i rat 1939.–1947.* Niz šestim sveskom evoluiru u uredničke knjige, najčešće prijevoda izabranih tekstova koji se bave novim tendencijama u suvremenoj svjetskoj povijesnoj znanosti, no i dalje se temelje na razgovoru s pojedinim znanstvenikom, intelektualcem, filozofom, kroničarom i kritičarom suvremenog društvenog trenutka i povijesnog konteksta te suvremenosti. Deveti je svezak umnogome zasebna publikacija jer je posvećen povijesti nastave njemačkoga jezika i studija germanistike na Mudroslovnom fakultetu u Zagrebu 1876. – 1904. godine.

Svi su svesci realizirani marom i znanjem dugogodišnjih, ali još uvijek mladih suradnika prof. Drage Roksandića, poimence Filipa Šimetina Šegvića, Nikoline Šimetin Šegvić, Branimira Jankovića, Tomislava Brandolice, Marka Lovrića i Ivane Cvijović Javorina. Posebno bih istaknuo suradnju s Ivanom Cvijović Javorina, koja je već desetak godina suurednica mnogih izdanja Centra, bez čijega bi znanja i uložene energije većina ovih izdanja izgledala bitno drukčije, a nekih možda ne bi ni bilo! Njezin je rad na rukopisima obilježen „germanističkom“ preciznošću i točnošću te je, opravdaši ukazano joj povjerenje, profesoru Dragi Roksandiću značajno olakšala rad na publikacijama i omogućila mu da svoje djelovanje fokusira na organizaciju i vođenje mnoštva novih poslova i zadataka.

Kako je prof. dr. sc. Drago Roksandić osoba iznimne energije, radnih navika i organizacijskih sposobnosti, ne treba začuditi da sve nabrojeno i opisano nije bilo dovoljno za njegove kapacitete: radeći na nekoliko „kolosijeka“, iznjedrio je i malu biblioteku „Colloquia“, u kojoj su objelodanjeni preliminarni radovi s nekoliko radionica, kolokvija i ciklusa javnih predavanja na Filozofskome fakultetu, kojima je moderirao i upravljao. Neki od tih „Colloquia“ imaju i svoj nastavak u zbornicima radova *Hrvati i Srbi u Habsburškoj monarhiji u 18. stoljeću: interkulturni aspekti „prosvijećene“ modernizacije te Vojna krajina u suvremenoj historiografiji* (u pripremi). Ti se zbornici nadovezuju na prve dvije, na početku već spomenute knjige u biblioteci „Desničini susreti“, a dopunjuje ih niz autorskih

knjiga eminentnih znanstvenika iz više europskih zemalja: *Obitelj i socijalne promjene u hrvatskim selima (18.-20. stoljeće)*. Studije slučaja Bobovac i Lekenik austrijskog povjesničara Hannesa Granditsa, *Ogled o Ilirskim provincijama i Crnoj Gori* Luje Matutinovića (u suizdanju Školske knjige i Filozofskog fakulteta), *Vojnici između nacionalnih fronti. Ukidanje Vojne krajine i razvoj Kraljevskoga ugarskog domobranstva u Hrvatskoj i Slavoniji 1868. – 1914.* francuske znanstvenice, profesorice na Sveučilištu Paris I – Panthéon-Sorbonne, Catherine Horel, *Popis sela i zemlje sandžaka Krka, Klis i Hercegovina, oslobođenih od Mletačke republike 1701. godine* bosanskohercegovačke znanstvenice Fazilete Hafizović (u suizdanju Srpskog kulturnog društva „Prosvjeta“, Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Orijentalnog instituta u Sarajevu), *Kultura hrvatskog antifašizma. Prvi kongres kulturnih radnika Hrvatske (Topusko, 25. – 27. lipnja 1944.): između „mjesta pamćenja“ i kritičke refleksije* Drage Roksandića i Vlatke Filipčić Maligec (u suizdanju Zagrebačke naklade i Filozofskog fakulteta), *Prve pošte i poštari kontinentalne Hrvatske. Postanak i djelatnost vojnokrajiskog poštanskog sustava na području između Kupe i Mure do 1606. godine* slovenskog znanstvenika Andreja Hozjana (u suizdanju Zavoda za znanstveni rad HAZU u Varaždinu, Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Filozofske fakultete Univerze v Mariboru) te naposljetku Zapovidi *Babogredske kompanije 1823.-1824. godine*, koju urednički potpisuju Drago Roksandić i Luka Jakopčić.

2. Za kraj

Biti odgovorna osoba u izdavačkoj službi Filozofskog fakulteta nije položaj na kojem se „svisoka“ promatraju rukopisi koji neprestance pristižu na obradu; nije položaj s kojega se smije, a kamoli može, autore i urednike tih rukopisa prihvaćati „zdravo za gotovo“ jer – eto – oni moraju objavljivati svoja djela, a FF press je tu u idealnu položaju „kućnoga“ nakladnika. Biti odgovorna osoba u FF pressu dodatan je teret u obavljanju poslovnih zadataka koji su ionako specifični i zahtjevni, upravo zato što je riječ o znanstvenom izdavaštvu u području humanističkih i društvenih znanosti – a društvena percepcija ovih znanosti sve je lošija – te o suradnji s najznačajnijim i najmnogobrojnijim stručnjacima i znanstvenicima iz ovih znanstvenih područja. Prof. dr. sc. Drago Roksandić zasigurno je najproduktivniji autor i urednik znanstvenih i stručnih publikacija u izdanju FF pressa od njegova osnutka 2002. godine; iznimno je zahtjevan suradnik, koji se ne ustručava iskazati svoje neslaganje i nezadovoljstvo nekom situacijom, ali – jednako tako – nakon kvalitetno obavljenoga posla bez zadržke izražava svoje zadovoljstvo i zahvalnost suradnicima u svim fazama nastanka knjige, pa tako i nama, zaposlenicima FF pressa.

Tijekom naše dugogodišnje suradnje prof. dr. sc. Drago Roksandić promovirao je i djelovanje FF pressa, ukazujući nam povjerenje izdavanjem brojnih publikacija u sklopu nakladničkog programa naše službe. Zajedničkim nastupanjem, nerijetko i suorganizacijom predstavljanja izdanja Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije i već više puta spomenutih projekata, pozivajući mene osobno za sugovornika i predstavljača u sklopu „Desničinih susreta“ u Islamu Grčkom i Zagrebu te u Splitu na okruglom stolu „Vladan Desnica i Split“, profesor Roksandić je i u tzv. postprodukciji vidio priliku za nastavkom i produbljanjem suradnje! Ne moram ni spominjati koliko je takva suradnja od koristi i nama u FF pressu – premda opsegom posla i brojem izdanja nikako ne malom

---

nakladniku, ali nedovoljno prisutnom u domaćoj i naročito međunarodnoj znanstvenoj zajednici – i čitavom Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Bez obzira na formalno umirovljenje, znam da će se naša suradnja i dalje nastaviti, bilo preko mladih kolega koje je mentorirao i koordinirao tijekom godina, bilo kao autor i urednik u daljnjim izdanjima Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Posebna mi je čast bila, a ujedno i teret, pisati ovaj tekst o prof. Roksandiću kao „čovjeku od knjige“, znajući da ću zbornik njemu u čast grafički pripremiti i voditi svu skrb u čitavom postupku stvaranja zbornika.